

Utbildningsinspektion i gymnasieskolan Rikspappersskolan

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

1. Normer och värden
2. Kunskaper
3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete
6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde. Rapporten ger således inte en heltäckande beskrivning av all pågående utbildningsverksamhet inom enheten vid den aktuella tidpunkten.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter liksom jämförelser med jämförbara verksamheter är också betydelsefulla vid bedömningarna och för slutsatserna med krav på åtgärder och förbättringar. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl.

Beskrivning av skolan

Skolform	Antal elever
Gymnasieskola:	313

Rikspappersskolan är en gymnasieskola med sju nationella program: barn- och fritidsprogrammet, energiprogrammet, elprogrammet, industriprogrammet, naturvetenskapsprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet, teknikprogrammet samt individuella programmet och ett specialutformat program med inriktning idrott. Höstterminen 2003 startar Rikspappersskolan tillsammans med Smålands fotbollsförbund och Markaryds IF dessutom ett fotbollsgymnasium. Skolan leds av en rektor med heltidstjänst. Lärarna är indelade i programgrupper med 3–7 lärare i varje.

Skolan genomsyras av verksamhetsidén:

”Med hög kvalitet skall vi utbilda elever utifrån deras egna förutsättningar. Alla elever skall trivas, känna trygghet och utveckla sitt självförtroende. Verksamheten skall leda till

- fortsatt utbildning,
- arbetsliv,
- intresse för livslångt lärande.

Skolan är belägen inne i själva centralorten i Markaryds kommun och består av olika byggnader, belägna på ett avstånd av ca 300 m från varandra. Omgivningarna består dels av olika industrier och företag, dels av en mycket naturskön miljö. I skolans huvudbyggnad från 1950-talet är bl.a. administrationen belägen. Denna byggnad har tidigare varit direktionsavdelning för den industri som ursprungligen bedrevs och är exklusivt utformad. Utemiljön är mycket god. Ett internat med plats för ca 40 elever finns i anslutning till skolan.

Genomförandet av inspektionen i Rikspappersskolan

Skolverket sände den 12 juni 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektionsteamet med ansvar för Rikspappersskolan har bestått av undervisningsråden Cecilia Hanö och Ingela Jonasson. Besök gjordes i Rikspappersskolan den 24–25 september 2003.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Rikspappersskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem etc.

I Rikspappersskolan genomfördes formella intervjuer med rektor, lärarrepresentanter, kurator, studie- och yrkesvägledare samt elevrepresentanter. Lektioner besöktes.

Bedömning

Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanernas mål framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära. I läroplanerna anges också att barn och elever skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön samt få ett reellt inflytande över utformningen av utbildningen. På samma värdegrund vilar verksamheten inom det offentliga skolväsendet för vuxna.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet med skolans värdegrund och läroplanernas mål att sträva mot.

Vid inspektion i Rikspappersskolan observerades vare sig mobbning eller kränkningar. Enligt skolans kvalitetsenkät känner de flesta elever sig trygga, något som de intervjuade eleverna också bekräftar. Eleverna säger att de trivs bra på skolan. Skolans grundläggande normer är att "elever ska trivas, känna trygghet och utveckla sitt självförtroende" – dessa ord finns tydligt anslagna på flera strategiska platser inom skolan. Alla de som utbildningsinspektionen intervjuar är överens om att den humanistiska kultur som är rådande på skolan, och som väl överensstämmer med värdegrunden, "sitter i väggarna". Den vardagliga verksamheten skall präglas av verksamhetsidén – dock finns inget konkret dokument som beskriver hur detta skall åstadkommas. Eleverna beskriver vid intervjuerna skolan som "jättebra" och med stor möjlighet att påverka. Elever säger vid intervjuerna att de känner förtroende för både lärare och rektor. Om rektorn säger eleverna att han är "fruktansvärt bra", "en respektingivande och pålitlig ledare". De tycker att skolan är lugn, "alla känner alla" och man trivs. Stämningen är god och lärarna har tid för eleverna, menar de. Mobbning förekommer enligt eleverna i mycket liten utsträckning, men visst finns det någon som är utanför. Tillmälen förekommer enligt eleverna vid enstaka tillfällen. Elevskyddsombud finns på skolan.

I Rikspappersskolans högsta beslutande organ, skolkonferensen, ingår fem elevrepresentanter, fyra från personalen samt rektorn. Dessutom deltar elevåhörare, enligt ett rullande schema, så att alla klasser vid läsårsslut haft möjlighet att vara med i skolkonferensen. På skolan finns s.k. programgrupper där lärare ingår – i detta organ finns dock ingen elevrepresentation. Skolan har klassråd och elevråd.

Sammanfattningsvis utvecklar eleverna i Rikspappersskolan normer, värden och förhållningssätt som ligger väl i linje med de nationella målen i läroplanen för gymnasieskolan. Ytterligare arbete återstår dock för att helt eliminera kränkningar. Eleverna har goda möjligheter till kollektivt inflytande över sitt lärande. Rikspappersskolan präglas av en syn på lärande som lustfylld.

Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Målen för lärandet anges i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Den i Rikspappersskolan rådande kunskapssynen är förankrad i skolans verksamhetsidé: ”elever ska trivas, känna trygghet och utveckla sitt självförtroende”. Eleverna arbetar ämnesövergripande i en del kurser, något som såväl lektionsbesök som intervjuer bekräftar.

Eleverna är medvetna om valmöjligheter under utbildningen och efter. Resultaten har höjts – medelbetygen låg läsåret 2000–2001 på 12,68, läsåret 2001–2002 på 13,10 och läsåret 2002–2003 på 13,72, vilket enligt rektorn troligtvis beror på att man förbättrat arbetet med att fånga upp elever i riskzonen.

Ett fåtal elever har reducerade program. Kurskontrakt kan upprättas mellan kursansvarig lärare och elev som behöver längre tid för att genomföra en kurs. Eleverna anser sig ha goda kunskaper om kursmål och anser att undervisningen i de flesta ämnen genomsyras av programmålen. Lsåret 2002–2003 fick 91 procent av eleverna slutbetyg.

Resultaten i de nationella proven läsåret 2002–2003 jämförda med slutbetygen i samma ämnen:

Nationellt prov	Antal elever med IG på nationella provet	Antal elever med betyget IG
Matematik A	10	0
Svenska A	9	1
Engelska A	6	7

Sammanfattningsvis ligger elevernas på Rikspappersskolan utveckling och lärande i linje med läroplanens mål att sträva mot. Möjligheten att bedöma resultaten då det gäller målen att uppnå är god och elevernas resultat är goda. Eleverna är väl förtrogna med de mål för lärandet som anges i de nationella läroplanerna och i kursplanerna för ämnen och kurser. Eleverna har möjlighet att utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Systematisk dokumentation av elevers kunskapsutveckling finns.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med föräldrar, barn, elever respektive de vuxenstuderande i arbetet med att forma en god miljö för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

I Rikspappersskolan är alla elever uppdelade i grupper om 10–15 elever och en mentor, s.k. mentorsgrupper. Dessa träffas regelbundet och fungerar som klassråd. Mobbningsproblematiken aktualiseras fortlöpande inom dessa grupper. Elever deltar inte i de programgrupper som lärarna ingår i – de säger vid intervju att de inte har tid för detta också. Eleverna får skolans arbetsplan och kvalitetshandbok på remiss. Beslut om arbetsplan, schema m.m. tas i skolkonferensen, där elever finns representerade. Demokratiska arbetsformer tillämpas enligt både lärare och elever. Majoriteten bestämmer på vilket sätt en kurs skall genomföras, dock finns inget utrymme för individuell variation inom gruppen.

Elevskyddsombuden har genomfört en enkät om kränkande behandling. Skolan har också genomfört en enkät om trivsel och lärande. Höstterminen inleds med tre introduktionsdagar, då sociala aktiviteter för samtliga klasser anordnas – dels grupperingar kring årskurs 1, dels blandade grupper från alla tre årskurserna. Kurator och studie- och yrkesvägledare finns tillgängliga vissa tider på skolan, likaså skolsköterska.

Vid inspektionen var det tydligt att en samsyn finns kring vad som är kränkande behandling och att det är allas ansvar att ingripa.

Sammanfattningsvis finns det bland både elever och personal en medvetenhet om problematiken kring mobbning och kränkande behandling och en vilja att aktivt motverka inslag av sådana företeelser. Det saknas dock handlingsplan för hur arbetet mot kränkande behandling i vidare bemärkelse ska bedrivas. Rikspappersskolan bedöms vara en lugn, trygg miljö för lärande och arbetet för en god psykosocial och fysisk arbetsmiljö står väl i överensstämmelse med läroplanens riktlinjer för hur skolan skall främja värdegrunden. Elevinflytandet är gott, dock har den enskilda individen inte så stor möjlighet till inflytande över undervisningen.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå målen skall främst utformas av de lärande och personalen. I förskolan och skolan skall detta ske i samverkan med hemmen. De nationella läroplanerna, andra statliga bestämmelser och kursplanerna ger dock också vissa anvisningar för arbetet. Det finns riktlinjer för stöd, betygssättning och utvecklingssamtal, utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid, etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper och färdigheter barnen, ungdomarna och de vuxna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att närma sig målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

I Rikspappersskolan finns en gemensam kunskapssyn vilket tydligt framgår i arbetsplanen. Att de lokala målen för och innehållet i utbildningen i skolan står i överensstämmelse med de nationella målen i läroplanen och i kursplanerna visar både dokumentation och iakttagelser under inspektionen.

Mycket samläsning förekommer, dels inom olika program i kärnämnen och dels i olika år i karaktärsämnen. På schemat har man lagt ut individuella val i början och slutet av dagen för att kunna tillgodose elevernas önskemål. Mitt på dagen finns mer tid för sammanhållen klassundervisning.

Lärarna är indelade i programgrupper med 3–7 lärare i varje. Programgrupperna har visst budgetansvar och delegation att attestera. Grupperna är en blandning mellan kärn- och karaktärsämneslärare så långt detta låter sig göras. En huvudregel är att en lärare ska vara med i högst två programgrupper. I varje programgrupp finns en programgruppsansvarig. Lärarna har reglerad arbetstid om 33 timmar per vecka, med frihet att vistas var de vill när de inte har undervisning under förutsättning att de finns tillgängliga vid behov. Undervisningsskyldigheten ligger på ca 500 – 550 timmar per läsår.

Eleverna gav vid intervjuer exempel på varierade arbetssätt och ämnesövergripande arbeten. Lektionsbesöken visade i huvudsak på traditionell katederundervisning. Eleverna får hos de flesta lärare möjlighet att påverka redovisningsätt – dock gör alla i en klass på samma sätt. Eleverna upplever också att de har goda möjligheter att välja de kurser de vill ha. När en ny kurs påbörjas planerar elever och lärare tillsammans hur den ska läggas upp, innehålls- och metodmässigt.

Varje elev får av kursansvarig lärare en tryckt upplaga av kursmål och betygskriterier inför ny kurs och dessa dokument behandlas gemensamt av lärare och elever. Eleverna anser att de får god information från kursansvarig om hur de ligger till i de olika kurserna. De får reda på vad som behövs för att nå högre betyg. Inför utvecklingssamtal får en del elever göra en självskattning. Oklarhet råder huruvida utvecklingssamtalen dokumenteras eller ej. Individuella studieplaner med timredovisning finns på skolan.

Eleverna uppfattar att lärarna har ett allsidigt underlag för bedömning, att stor vikt läggs vid arbetsinsats under kursens gång samt att elevernas aktivitet under lektionerna värderas. De upplever de skriftliga utvärderingarna som tråkiga.

Elevvårdskonferensgruppen träffas var tredje vecka och om så behövs dess emellan med en timmes varsel. Förutom sedvanlig stab deltar också mentorn och ibland eleven vid elevvårdskonferenser.

Åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd upprättas och dokumenteras endast i samband med elevvårdskonferenser, vilket är otillräckligt. Möjlighet att upprätta åtgärdsprogram måste kunna finnas även utan elevvårdskonferens. Vem som ansvarar för upprättandet av åtgärdsprogram är oklart.

Resurserna för stöd åt elever med särskilda problem är otillräckliga på så sätt att stödet är avhängigt av lärarnas engagemang och inte finns utlagda i tjänsterna. Det finns på skolan elever som inte får det stöd de behöver, vilket enligt rektorerna bl.a. beror på den strama budgeten. Instruktioner och handlingsplan avseende elever som riskerar att få betyget icke godkänd eller har andra studiesvårigheter.

righeter finns. Denna saknar dock övergripande strategi för att identifiera elever i behov av stöd.

Kurskontrakt kan som en stödåtgärd upprättas för enskilda elever och innebär att eleven får förlängd kurstid, d.v.s. eleverna får längre tid på sig att göra klart uppgifter innan de får betyg – de får dock inte mer undervisningstid. Enskilda elever har reducerat program p.g.a. studiesvårigheter, men denna åtgärd är ingen förstahandsåtgärd. Elever kan erbjudas fyraårsutbildning utifrån stödbehov men ingen elev har tackat ja till detta. Etappläsning erbjuds också men det förekommer inte. Under läsåret 2003–2004 finns en elevassistent med 75 procent av en heltidstjänst tillgänglig på skolan.

Det individuella programmet är individanpassat. De flesta går där ett år och går sedan över till ett nationellt program. Elever på det individuella programmet har praktik halva veckan och besöks kontinuerligt av lärarna.

Arbetsplatsförlagd utbildning fungerar på ett bra sätt, anser de elever som intervjuades och skolan hjälper till att ordna plats. Elever på samhällsvetenskaps- och naturvetenskapsprogrammen har ämnesanknuten praktik i två veckor under sin studietid. Eleverna är nöjda med den information om högre utbildningar och arbetsliv som de får av studie- och yrkesvägledaren.

Sammanfattningsvis bedömer inspektionsteamet att tydlig förankring finns bland elever om vilka kursmål och betygskriterier som gäller. Arbetsätten för att stödja elevernas utveckling är goda på Rikspappersskolan, dock behöver skolan arbeta med att mera se till elevers individuella behov inom läroplanens olika kunskapsområden och för att främja elevernas sociala lärande. Rutiner kring upprättande och dokumentation av åtgärdsprogram behöver tydliggöras. Handlingsplan måste upprättas för att säkra elevers rätt till stöd vid behov av sådant och rutiner för att identifiera elever i behov av stöd behöver skapas.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för barnomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre arbete. Sammantaget har dessa skyldigheter att se till att rätten till utbildning tillgodoses. Fristående huvudmän har motsvarande ansvar även om de inte alltid omfattas av målen och riktlinjerna för det offentliga skolväsendet.

Frågor som tas upp vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

Rektorn på Rikspappersskolan har ett helhetsansvar för arbetsledning av samtliga personalgrupper, för administration, planering, ekonomi, resursfördelning samt pedagogisk ledning och övriga uppgifter enligt läroplan och andra författningar. Undantag är skolhälsovården som är knuten direkt till förvaltningschefen. Rektorn har administrativt stöd på skolan. Information från och kommunikation med förvaltningsledningen sker regelbundet.

I Rikspappersskolan är programgrupperna ansvariga för elevuppföljning och första schemaplanering. De har internbudget för läromedel, studiebesök, kompetensutveckling, utveckling av programmet m.m. Rektorn försöker med jämna mellanrum delta i programgruppernas möten. Personalkonferens äger rum en

gång per månad. Rektorn uppfattas som en tydlig ledare som eleverna och lärarna känner förtroende för.

Skolans kvalitetsredovisning är god. På uppdrag av kommunens revisorer har rektorn och personalen dessutom upprättat en kvalitetshandbok. Utvärdering av uppsatta mål sker på gemensamma utvärderingsdagar.

Sammanfattningsvis har Rikspappersskolan en väl fungerande ledning enligt de nationella bestämmelserna och fungerar väl i den dagliga verksamheten. Skolan har upprättat en kvalitetshandbok för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Inom en viss utbildning skall det också finnas möjligheter för eleverna att individuellt göra val av kurser eller ämnen.

Granskningen gäller om möjlighet till utbildning ges i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till utbildning behandlas.

Eleverna på Rikspappersskolan kommer i huvudsak ifrån Markaryds kommun men också ifrån angränsande kommuner. Rikspappersskolan är den enda gymnasieskolan i Markaryds kommun.

I Rikspappersskolan finns ambitionen att tillgodose elevers önskemål om de individuella valen. Information om skolan finns bl.a. på skolans hemsida.

Sammanfattningsvis har eleverna på Rikspappersskolan möjlighet att individuellt göra val av kurser. Utbildningens omfattning och valfrihet stämmer väl överens med de statliga bestämmelserna. Elever som önskar studera på andra program än på något av de sju som finns på Rikspappersskolan hänvisas till gymnasieplats i grannkommunerna. Information om Rikspappersskolan finns tydligt och lättillgängligt på nätet.

Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

På Rikspappersskolan finns 31 heltidstjänster varav två med specialpedagogisk kompetens. Dessa båda har sin tjänstgöring på det individuella programmet och är inte tillgängliga för övriga elever. Samtliga lärare har utbildning för den aktuella undervisningen och många har lång erfarenhet. De får individuellt baserad kompetensutveckling utifrån skolans behov. Skolan har tillgång till skolsköterska, kurator och studie- och yrkesvägledare.

Det finns tillräckligt med lokaler för skolans olika aktiviteter. Eleverna har god tillgång till läromedel och datorer. Skolmaten och servicen köps in av skogsin-

dustrins utbildningscentrum. Läromedel och övrigt pedagogiskt material kändes ganska traditionellt med inslag av eget framtaget overheadmaterial. Skolan har god tillgång till praktisk/laborativ utrustning. Skolan har god datortillgång och nätuppkoppling. Lokalerna på skolan är bra och ändamålsenliga.

Sammanfattningsvis är tillgången till resurser kompetensmässigt och materiellt för den aktuella utbildningen tillfredsställande med hänsyn till statens krav. Dock saknas tillgång till specialpedagogisk kompetens på alla programmen utom det individuella.

Sammanfattande bedömning

Rikspappersskolan genomsyras av värderingar som stämmer överens med portalparagrafens värderingar i skollagen. Eleverna känner sig trygga och trivs bra på skolan. Både elever och personal anser sig respektfullt behandlade. Eleverna når på ett tillfredsställande sätt upp till utsatta mål och får regelbunden återkoppling till sina delresultat.

Inspektionsteamet anser att det finns utrymme för att förbättra måluppfyllelsen genom att

- utveckla elevinflytandet på individnivå,
- fortsätta arbetet mot kränkande behandling så att tillmälen etc. elimineras,
- utvidga den specialpedagogiska kompetensen till att omfatta alla elever som behöver sådant stöd.

Inspektionsteamet bedömer vidare

- att huvudmannen skall vidta åtgärder för att ta fram redskap för att identifiera elever i behov av stöd och ge alla elever stöd som enligt skolans bedömning behöver det,
- att huvudmannen skall vidta åtgärder för att skapa rutiner för att upprätta åtgärdsprogram för elever som är i behov av särskilt stöd,
- att huvudmannen skall vidta åtgärder för att stärka arbetet mot kränkande behandling genom att exempelvis upprätta handlingsplan.

Datum	Ort
2004-01-16	Lund

Cecilia Hanö

Ingela Jonasson